

Gmina Wyszki

Wyszki – wieś gminna w powiecie bielskim. Miejscowość, pierwotnie zwana Piórkowem, istniała zapewne w I połowie XV w. Latem 1457 r. właściciel dóbr, podsędek ziemski Wisław, ufundował tutaj kościół. On też dał początek rodowi Wyszkwoskich h. Ślepowron. Na jego cześć miejscowość zaczęto nazywać Wyszki. W 1528 r. mieszkało tutaj 19 szlachciców zobowiązanych do służby ziemskiej. Wyszkwoscy byli szlachtą aktywną w życiu ziemi bielskiej. Osiągali znaczne godności, przykładowo w XVI w. Wojciech był sędzią grodzkim i ziemskim, Michał – pisarzem grodzkim brańskim, w XVII w. Aleksander – podstolim, Baltazar – chorążym i posłem na sejm 1607 r., Krzysztof – podczaszym, Zygmunt i Stanisław – łowczymi bielskimi.

Letnia rezydencja wdowy po Marszałku J. K. Piłsudskim, Aleksandry w Kamiennym Dworze, 1937 r. (fot. B. Komarzewski)

W 1591 r. Wyszki obejmowały dziesięć i pół włóki gruntów (bez kościelnych). W 1674 r. w Wyszkach, zwanych Kościelnymi, od 40 osób opłacono podatek pogłówny. W tym było 15 rodzin szlacheckich, jedna rzemieślnicza i jedna żydowska. Osiem rodów nosiło nazwisko Wyszkwoski. Na gruntach kościelnych mieszkał proboszcz, nauczyciel z żoną oraz służba. Łącznie liczba mieszkańców wsi wynosiła wówczas ok. 60 osób. W parafii znajdowały się wsie: Warpechy Stare, Wyszki Łubice, Warpechy Nowe, Niewino Borowe, Niewino Leśne, Sasiny, Tworki, Kalinówka, Szczepany, Zakrzewo, Łuczaje, Wyszki Kościelne, Wyszki Tworki. Razem 493 dusze podatkowe.

Kościół w Wyszkach pw. św. Andrzeja Apostoła (fot. B. Komarzewski)

Od 1861 do 1915 r. Wyszki znajdowały się w gminie Rajsk. W 1905 r. mieszkało tutaj 162 chrześcijan. W latach 1902-1905 miejscowy proboszcz ks. Wincenty Wojtekunas doprowadził do wybudowania nowego kościoła wymurowanego w stylu neogotyckim, istniejącego do dzisiaj.

W okresie międzywojennym wieś gminna obejmująca 47 wsi, folwarków, kolonii i in. W 1921 r. gminę zamieszkiwało ok. 6500 mieszkańców. W Wyszkach w tym czasie w 36 domach mieszkało 215 osób, w tym 211 katolików i czterech prawosławnych.

Pałac hr. Starzeńskich w Strabli (fot. B. Komarzewski)

Na terenie obecnej gminy znajduje się kilka miejscowości o interesującej przeszłości, w których zachowały się różne obiekty zabytkowe. W sąsiednim Topczewie już w 1433 r. miejscowi dziedzice ufundowali kościół. Romantyczną przygodę z XVIII w. dziejącą się na tych terenach opisał Kajetan Kraszewski w powieści „Bartochowski”. W czasie powstania styczniowego pod Topczewem doszło do kilku potyczek. Obecny kościół w Topczewie wzniesiono w latach 1926-1931. Wieś Pulsze, znana już z dokumentów probostwa bielskiego z XV w., miała kaplicę od okresu staropolskiego, obecna pochodzi z II połowy XIX w. Tutaj przyszedł na świat Karol Hryniewicki (1841-1929), późniejszy biskup wileński i tytularny pergeński.

Rzeka Narew, Samulki (fot. B. Komarzewski)

Strabla jest wsią parafialną z kościołem z I połowy XVII w. Znajduje się tutaj barokowy pałac hr. Starzeńskich, ostatnio gruntownie odnowiony. We wsi Budlewo w 1775 r. urodził się ks. Franciszek Falkowski, który jako pierwszy rozpowszechnił w Polsce język migowy, założył Instytut dla Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie. W dawnej wsi starostwa brańskiego Malesze od XVI w. była cerkiew prawosławna, obecna pochodzi z lat 50. XX w.

* * *

Gmina Wyszki położona jest w środkowo-zachodniej części województwa podlaskiego i ma charakter typowo rolniczy. Zajmuje powierzchnię 20 620 hektarów i liczy 4506 mieszkańców (według stanu na 30 czerwca 2016 r.). Swoim zasięgiem obejmuje 59 wsi. Znaczną część gminy (22 proc.) stanowią lasy. Czyste środowisko może być szansą na rozwój tego terenu. Istotny z ekologicznego punktu widzenia jest fakt, iż część gminy należy do Nadnarwiańskiego Parku Narodowego. Na obszarze gminy Wyszki znajdują się cztery pomniki przyrody: dwa drzewa, jeden głaz narzutowy, jedna grupa głazów.

Kościół pw. Wniebowstąpienia Pańskiego w Strabli (fot. B. Komarzewski)

Gmina w 90 proc. wyposażona jest w telefony i wodociągi, a obecnie trwa budowa sieci gazociągowej we wsi Wyszki.

opracowanie części historycznej **Zbigniew Romaniuk**

Dodana: 5 styczeń 2017 10:53

Zmodyfikowana: 5 styczeń 2017 10:53

Copyright © 2001 - 2020 Samorząd Powiatu Bielskiego. Wszystkie prawa zastrzeżone.